

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2528:7) กล่าวว่าทรัพยากรป่าไม้ลดลงมีหลายสาเหตุ ส่วนใหญ่เรื่อง การขยายพื้นที่ทำกินของเกษตรกรหรือการทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขา ทั้งโครงการสร้างทาง รถไฟฟ้า โครงการสร้างถนน โครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่หรืออ่างเก็บน้ำ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่ เป็นโครงการที่ต้องใช้พื้นที่ป่าขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้สัมปทานป่าไม้ให้แก่ภาครัฐและ เอกชน หรือบริษัทค้าไม้จังหวัด ที่มีการตัดไม้ได้อย่างอิสระ จากสภาพป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์เป็นป่า เพื่อการดำรงชีพของชาวบ้านในบริเวณ โดยรอบ กลับกลายเป็นป่าเศรษฐกิจเพื่อการค้าขายของ บุคคลภายนอก และนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศอย่างมาก สาเหตุของการทำลายป่าและ สภาพนิเวศที่ถูกทำลายมีสาเหตุหลายประการคือ การเพิ่มขึ้นของประชากรกับการขยายตัวของพื้นที่ การเพาะปลูก การทำไร่เลื่อนลอยทั้งโดยชาวเขาและชาวพื้นราบ อุตสาหกรรมไม้แกะสลัก การ ทำลายป่าของทางราชการ เช่น การปิดป่าเพื่อจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง การสร้างทางหลวง การสร้าง เขื่อน วิธีการจัดการป่าไม้ซึ่งบางวิธีมีการสนับสนุนให้มีการทำลายป่ามากขึ้น การลักลอบตัดไม้โดย ผิดกฎหมาย เช่น โดยนายทุนหรือพ่อค้าไม้ จำนวนชาวบ้านโดยนายทุนผู้ต้องการกว้านซื้อที่ดิน จากชาวบ้าน โรงเลื่อยอิทธิพล ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายป่าไม้และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้อง เป็นต้น สาเหตุต่างๆเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านานและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่ง ยังไม่มีการแก้ปัญหาอย่างจริงจังและถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการออกกฎหมายปิดป่ายกเลิกสัมปทาน ป่าไม้ทั่วประเทศแล้วก็ตามยังคงมีผู้ลักลอบตัดไม้อย่างผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง แนวโน้มของ ทรัพยากรป่าไม้จึงมีแต่จะลดลงมากกว่าเพิ่มขึ้น

จากการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 มีเนื้อที่ป่า จำนวน 171 ล้านไร่ พ.ศ. 2519 มีเนื้อที่ป่า จำนวน 124 ล้านไร่ พ.ศ. 2528 มีเนื้อที่ป่า จำนวน 93.2 ล้านไร่และ พ.ศ. 2541 เหลือเนื้อที่ป่า จำนวน 81.1 ล้านไร่ (กรมป่าไม้, 2541) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เนื้อที่ป่าลดลง ตามลำดับ ในแต่ละปีจากการที่พื้นที่ป่ามีจำนวนลดลงดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้ง ทางตรงและทางอ้อม

ในส่วนของภาคเหนือที่เป็นพื้นที่ของป่าไม้ส่วนใหญ่และเป็นป่าต้นน้ำสำคัญของประเทศ จากการสำรวจประชากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน พบว่าในปี พ.ศ. 2504 ภาคเหนือมีพื้นที่ป่าไม้จำนวน 72,671,998 ไร่และในปี พ.ศ.2536 มีพื้นที่ป่าเหลือ 42,119,455 ลดลงจากเดิมถึงร้อยละ 42.18 ในช่วงเวลา 32 ปี พบว่าการลดลงของพื้นที่ป่าเป็นผลมาจากการทำไร่เลื่อนลอย การลักลอบตัดไม้ การกระทำอย่างนี้เป็นการกระทำอย่างจงใจของมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ แม้จะมีมาตรการทางกฎหมายและมีบทลงโทษอย่างรุนแรงต่อผู้ที่ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า แต่ก็ยังพบว่าพื้นที่ป่ายังถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง จากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นรัฐบาลได้มีแนวคิดในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ด้านป่าไม้ โดยมีนโยบายหลายอย่างเพื่อที่จะพยายามปรับปรุงฟื้นฟูและปลูกไม้ทดแทน โดยมีเป้าหมายหลักว่าพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศจะต้องเป็น ร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งประเทศในจำนวนร้อยละ 40 นั้น แยกเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ไม่อาจเข้าไปตัดไม้โดยเด็ดขาดร้อยละ 25 และอีกร้อยละ 15 ที่เหลือให้กำหนดเป็นป่าเศรษฐกิจที่ให้โอกาสในการอนุญาตตัดไม้ได้ รวมทั้งการหาของป่าและใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจอื่น ๆ (สุริยา จันทรกระจ่าง, 2537) แต่ผลที่เกิดขึ้นคือการดำเนินการของรัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับรัฐมาตการตามแนวทางการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ มีลักษณะพอที่สรุปได้ดังนี้คือ

1. การกำหนดมาตรการและแนวทางการแก้ไขมีลักษณะเป็นการสั่งการจากส่วนกลาง
2. มาตรการและแนวทางต่างๆที่กำหนดขึ้นเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ
3. มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ มองแต่ในเชิงปริมาณ คือให้มีการใช้ประโยชน์

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นโยบายของรัฐแบบสั่งการที่มองข้ามการมีส่วนร่วมของประชาชน ละเลยปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้านที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นที่ได้มีการจัดการทรัพยากรของเขาเองโดยใช้วัฒนธรรม ประเพณี และกฎระเบียบในชุมชนเป็นบรรทัดฐาน จากความล้มเหลวของนโยบายรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและประชาชนไม่มีสิทธิในการจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินั้นทำให้บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมเริ่มเคลื่อนไหว เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้ความรู้ข่าวสาร ตีแผ่ปัญหาสู่สาธารณชน และผลักดันให้ภาครัฐสนใจนำไปกำหนดนโยบายและออกกฎหมายคุ้มครองโดยมองสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวม ในปัจจุบันจึงได้มีการตื่นตัวในหลาย ๆ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม และการกำหนดมาตรการแนวทางในการแก้ไข ป้องกันและอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น

แนวทางในการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทยที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษในการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ และการเคารพธรรมชาติเป็นแนวทางหนึ่งที่ปัจจุบันเริ่มมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย

การพัฒนาในสภาพการณ์ปัจจุบัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่เน้นชุมชนเป็นดั่ง เป็นกระบวนการค้นหาทุน ค้นหาศักยภาพในชุมชน เพื่อฟื้นฟูให้เกิดความมั่นใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ยังใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นในการแก้ปัญหาและการพัฒนา เช่น มีการฟื้นฟูภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ มีการกลับมาใช้ยาสมุนไพรในการรักษาผู้ป่วยในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการใช้พิธีกรรมความเชื่อของชุมชนสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคมทุกมุม โลก และกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสารมวลชนและระบบการศึกษาสมัยใหม่ เป็นต้น ส่งผลให้ชุมชนขาดความเป็นเอกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการพัฒนาที่ผ่านมา เน้นให้คนในชุมชนรับรู้ความรู้ที่ชุมชนไม่รู้เป็นความรู้จากภายนอก ด้วยเหตุนี้ชุมชนจึงถูกจัดการ และถูกจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ จนนำไปสู่ปัญหาตามมามากมาย ดังนั้นในสภาพการณ์ปัจจุบันจึงมีหลายชุมชนได้พยายามปรับตัวต่อสู้กับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในหลายลักษณะและหลากหลายรูปแบบ

กลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่ง ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นด้วยความตระหนักรู้ต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนตนเอง เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ ป่า และอากาศ เป็นความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ป่าในชุมชนที่เคยอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านได้พึ่งพาอาศัย ในการดำรงชีวิตแต่ละวัน เช่น เห็ด หน่อไม้ สัตว์ป่าต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งยาสมุนไพร ซึ่งเป็นสิ่งที่หาได้จากป่าในชุมชน แต่สิ่งที่กล่าวมาในเบื้องต้นนั้นได้กำลังเลือนหายไปจากวิถีชีวิตของชุมชน อันเนื่องมาจากปัญหาการบุกรุกป่าของชาวบ้าน และนายทุนที่เข้ามากว้านซื้อที่ดินบริเวณป่าชุมชน เพื่อนำไปประกอบทำธุรกิจสวนส้มขนาดใหญ่

ชาวบ้านที่อยู่รอบ ๆ ป่า ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ที่ได้รับผลกระทบจากการบุกรุกป่าและทำลายระบบนิเวศอันเนื่องมาจากธุรกิจสวนส้มขนาดใหญ่ แต่ชาวบ้านก็ยังไม่มีการตื่นตัวต่ออันตรายที่เกิดขึ้น จนกระทั่งชาวบ้านได้มีโอกาสมาปฏิบัติธรรมร่วมกันอยู่บนเนินเขาซึ่งเป็นป่าชุมชน หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าคอยธาตุ โดยการนำของพระสงฆ์ในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางทั้ง 6 ชุมชนในการมาร่วมทำบุญหรือมาปฏิบัติธรรม การปฏิบัติธรรมบนคอยธาตุครั้งนั้นทำให้ชาวบ้านได้มีโอกาสมาคุยกันถึงเรื่องป่า และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของชุมชน คอยธาตุเป็นเนินเขาเมื่อขึ้นไปข้างบนก็สามารถมองเห็นชุมชนทั้ง 6 ชุมชนรอบป่าได้เป็นอย่างดี ทุกคนที่ขึ้นมาร่วมปฏิบัติธรรมครั้งนั้นสามารถมองเห็นสภาพพื้นที่ของป่าเวียงดิ่งที่ถูกบุกรุกทำลาย จนเกือบไม่เหลือ

ป่าให้ชาวบ้านได้พึ่งพาอย่างในอดีต ทำให้ชาวบ้านที่ขึ้นไปร่วมปฏิบัติธรรม เกิดการพูดคุยเรื่องป่าระหว่างคนแต่ละกลุ่มและชาวบ้านแต่ละชุมชน ซึ่งคนเฒ่าคนแก่ที่ไปร่วมปฏิบัติธรรมกล่าวว่า ในสมัยอดีตทรัพยากรทางธรรมชาติมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทรัพยากรป่าไม่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่ในยุคปัจจุบันกลับพบว่ามีการบุกรุกทำลายป่าไม้เป็นจำนวนมาก

บริเวณปฏิบัติธรรมป่าเวียงคิ่งจึงเป็นจุดแรก ที่ใช้พิธีสืบชะตาป่าหรือบวชป่า กิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงคิ่งขึ้น เพราะการทำกิจกรรมครั้งนั้นได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านทั้ง 6 ชุมชนเป็นอย่างดี ในการทำกิจกรรมครั้งนั้นไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ทั้งสิ้น ชาวบ้านแต่ละชุมชนนำอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภคมาสมทบ ด้วยความศรัทธาจนสามารถถวายภัตตาหารแก่พระสงฆ์และเลี้ยงชาวบ้านที่มาร่วมกิจกรรมในครั้งนั้นอย่างไม่บกพร่อง นอกจากนี้ยังมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้นมา เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรของชุมชน โดยมีผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง กิจกรรมในเบื้องต้นเป็นเพียงการทำพิธีสืบชะตาและบวชป่าเท่านั้น เป็นช่วงที่กำลังเริ่มก่อตั้งกลุ่ม ยังไม่ได้แบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ศูนย์รวมของกลุ่มอยู่ที่วัด โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำ นอกจากนี้ในกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงคิ่ง ยังมีการสอดส่องดูแลการบุกรุกทำลายป่าของชาวบ้านและจากนายทุน ตลอดจนแจ้งข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกภายในกลุ่มได้รับทราบถึงสถานการณ์การการบุกรุกป่าและการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงคิ่งอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงคิ่ง ทำงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนมาตั้งแต่ปี 2536 จนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลากว่า 10 ปี จากประสบการณ์ ที่สั่งสมมาเป็นเวลายาวนาน ปัจจุบันภายในกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงคิ่ง มีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างเป็นระบบ มีกลวิธีการและกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม มีรูปแบบในการทำงานที่เป็นกิจจะลักษณะ จากระยะเวลาในการทำงานดังกล่าวทำให้กลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงคิ่ง เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรของชุมชนผ่านมิติหลาย ๆ ด้าน บางปัญหาที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไข เช่น การจัดการการใช้น้ำระหว่างนายทุนกับชาวบ้าน การลดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านด้วยตนเอง แต่บางปัญหาก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะเป็นปัญหาที่ไม่สามารถใช้กระบวนการกลุ่มแก้ไขปัญหาได้ ในการดำเนินการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงคิ่ง เป็นการนำเอาองค์ความรู้ประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นำเอาองค์ความรู้เหล่านั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการถ่ายทอดและสามารถนำมาใช้ในกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่มเป็นแรงกระตุ้น และต้องอาศัยปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงคิ่งในหลาย ๆ

ด้าน ผ่านมิติกระบวนการทางภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำมาหากิน วิถีชีวิต ความเชื่อ ของคนภายในชุมชนซึ่งแสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเกื้อกูลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการนำเอาภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและสามารถจัดการ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและพัฒนาทรัพยากรภายในชุมชนให้เกิดอย่างยั่งยืน

ดังนั้นประเด็นที่ผู้ศึกษาสนใจครั้งนี้คือ เหตุใดกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่ง จึงสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน โดยสนใจศึกษากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่งเพื่อการจัดการทรัพยากรของชุมชนว่าเป็นอย่างไร? และการบริหารจัดการภายในองค์กรของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่งว่าเป็นมาอย่างไร? รวมทั้งต้องการศึกษาถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรว่าเป็นอย่างไร? มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ในลักษณะใดบ้าง? และผลที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาชุมชน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนได้อย่างถูกต้อง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดการองค์กรของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่งในการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่ง
2. เพื่อศึกษากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่งในการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่ง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่ง
 - 1.1 บุคลิกของผู้นำ / แกนนำ
 - 1.2 ลักษณะของสมาชิกในกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่ง
 - 1.3 วัตถุประสงค์ / แนวคิดการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่ง
 - 1.4 กิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่ง

1.5 ภาวะเป็ยบ ๑อบั้งคั๑และแบบแผนของคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

1.6 โครงสร้า๑งของคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

1.7 การคูลู๑รูป / พัฒนาการของคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

2. การบริหารจ้๑ดการคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

2.1 การธำ๑รงรคั๑ษาคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

2.1.1 การรคั๑ษาสั๑มพันธภาพที่คั๑ดีของสมาชคั๑

2.1.2 การคั๑ำหนคคคค๑กล๑สร้า๑งระบบจุง๑ใจ

2.1.3 การจ้๑ดหาทรคั๑พยาคร๑สนับสนุน

2.1.4 การให้๑ความคูลู๑ยห๑ลือ / แก้๑ไขป๑ญหา

2.1.5 การสร้า๑งผู้๑นำรૂ๑นใหม่๑อย่างคูลู๑เนื่อง

2.2 การบริหารคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

2.2.1 การแบ่ง๑บทบาทหน้า๑ที่ของสมาชคั๑ในคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

2.2.2 การจ้๑ดระบบการคั๑ดคูลู๑สื่อสาร

2.2.3 การจ้๑ดระบบคูลู๑มู๑ลขำ๑วสาร

2.2.4 โครงสร้า๑งและรૂ๑ปแบบการจ้๑ดการคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

2.2.5 การบริหาร๑งบ๑ระมาณ

2.3 การใ้๑ประ๑โยชน๑ของคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

2.3.1 การคั๑ดคูลู๑ประ๑สานงาน

2.3.2 การแลก๑เปล๑ยนสาร๑สนเทศ/คูลู๑ความรู้

2.3.3 การแลก๑เปล๑ยน / ระคค๑ทรคั๑พยาคร

2.3.4 การสร้า๑งสร๑รคั๑ / พัฒนาคูลู๑ความรู้

2.3.5 ๑ระ๑ผลคั๑คั๑น๑ประ๑เด๑นใหม่๑

3. ๑ระ๑บวนการเร๑ียนรૂ๑ของคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

3.1 การท้๑การจ้๑กร๑มของคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

3.1.1 คั๑คั๑ษณะ / รૂ๑ปแบบการจ้๑กร๑ม

3.1.2 การใ้๑พื้นที่ในการท้๑การจ้๑กร๑ม

3.1.3 การวาง๑แผน / การ๑ระ๑สานงานคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

3.2 ๑ระ๑บวนการแลก๑เปล๑ยนเร๑ียนรૂ๑ บ๑ทเร๑ียนภายในและภายนอกคูลู๑นุรคั๑ป้าเวียงคั๑

3.2.1 รૂ๑ปแบบ / เครื่องมือ๑ที่ใ้๑

3.2.2 กระบวนการ / วิธีการ

3.2.3 ประเภทของข้อมูล / บทเรียน

3.3 วิธีการเรียนรู้องค์ความรู้ที่อยู่ภายนอกชุมชน

3.3.1 วิธีการ / ประเภทข้อมูล

3.3.2 พื้นที่การเรียนรู้

3.3.3 กระบวนการย่อยขององค์ความรู้ (การ ไตร่ตรอง)

3.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ระหว่างสมาชิก

3.5 กระบวนการหลอมรวมและการประยุกต์ใช้ความรู้

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. กลุ่มผู้อาวุโสภายในชุมชนที่เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่างๆซึ่งสามารถลำดับเหตุการณ์หรือสามารถบอกเล่าประวัติศาสตร์ชุมชน ความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน ความเชื่อ พิธีกรรม รวมถึงสามารถเปรียบเทียบถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนระหว่างอดีตกับปัจจุบันได้

2. ผู้นำและแกนนำกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดั่ง โดยแบ่งเป็นประเภทดังนี้

2.1 ผู้นำทางด้านความคิด 2 คน

2.2 ผู้นำทางการทำกิจกรรม 2 คน

2.3 ผู้นำในการระดมสมาชิกภายในและภายนอกกลุ่ม 2 คน

รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน

3. สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดั่ง

3.1 สมาชิกที่ร่วมก่อตั้งกลุ่ม 2 คน

3.1 สมาชิกที่เข้ามาใหม่ 2 คน

รวมทั้งสิ้นจำนวน 4 คน

กลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดั่ง ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ บ้านใหม่คลองน้อยหมู่ที่17, บ้านสันทรายคลองน้อยหมู่ที่6, บ้านปางผึ้งหมู่ที่16, บ้านท่าสะแลหมู่ที่11, บ้านโป่งถีนนอกหมู่ที่12, บ้านโป่งถีนในหมู่ที่15,

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับองค์ความรู้ของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดั่งที่ได้รับการอบรม การสั่งสอน การสืบทอดผ่านกระบวนการทางประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและวิธีการปฏิบัติร่วมกันของคนภายในชุมชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน เพื่อนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ของคนภายในชุมชนและการพึ่งพาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดิน น้ำ ป่า อากาศ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนภายในชุมชนในสังคมปัจจุบัน

กลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดั่ง หมายถึง แกนนำหรือสมาชิกกลุ่มภายใน 6 หมู่บ้านในตำบลเวียงอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย บ้านใหม่คลองน้อย, บ้านสันทรายคลองน้อย, บ้านโป่งดิบนอก, บ้านโป่งดิบใน, บ้านปางผึ้ง, บ้านท่าสะแล, ที่มีการร่วมมือในการวางแผนงานโครงการ ดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรของชุมชน และรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมตลอดถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน โดยมีพระสงฆ์ในชุมชนเป็นแกนนำ

การจัดการ หมายถึง การริเริ่มวางแผนงาน โครงการ ดำเนินกิจกรรมเพื่อนำองค์ความรู้ภายในชุมชนมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนผ่านกระบวนการกลุ่ม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพิธีกรรมแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดั่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

การอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน หมายถึง การจัดการทรัพยากรน้ำ ดิน อากาศ ป่า โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ในการบำรุง ดูแล รักษาพื้นที่ป่าของชุมชนไม่ให้เกิดการทำลาย และมีการฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายให้ฟื้นตัว รวมถึงการออกระเบียบกฎเกณฑ์ในการรักษาป่าไม้ แม่น้ำ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน โดยยึดหลักการงานแบบบูรณาการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน